

PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT!

A KISZ Központi Bizottsága mellett működő Diáknapok Országos Rendező Bizottsága az ország középfokú iskoláinak diákságát (középiskolásokat és szakmunkástanulókat) mozgósító nagy diákfesztivál, az 1977. évi Országos Diáknapok (keszt-helyi *Helikoni Ünnepségek, Sárospataki Diáknapok, gyulai Erkel Diákünnep, Soproni Országos Diáknapok, egri Gárdonyi Géza Diáknapok*) keretében meghirdeti,

AZ ORSZÁGOS DIÁKNAPOK NÉPRAJZI ÉS NYELVJÁRÁSI GYŪJTŐPÁLYÁZATÁT

A pályázaton egyéni gyűjtők és gyűjtőcsoportok egyaránt részt vehetnek, bármilyen (ajánlott vagy szabadon választott) néprajzi és nyelvjárási tárgyú, nyomtatásban még meg nem jelent, *eredeti helyszíni gyűjtést tartalmazó* pályamunkákkal. Nemzetiségi pályamunkák is benyújthatók.

Beküldési határidő: 1977. január 15.

A pályamunkákat két azonos példányban, a területileg illetékes megyei KISZ Bizottság címére kell beküldeni — a címzés alatt *NÉPRAJZI PÁLYÁZAT* megjelöléssel.

A pályázat nyílt (nem jelígs). A pályázó személyi adatait (iskoláját, osztályát—évfolyamát, lakáscímét, valamint azt, hogy milyen szakkör tagja), továbbá a gyűjtés körülményeire vonatkozó adatokat (a gyűjtés helye, ideje, adatközlőinek neve, életkora és foglalkozása) a pályamunkán gondosan fel kell tüntetni.

A pályamunkák terjedelme nincs megkötve, de lehetőleg ne haladja meg az 50 ritkán gépelt lapot.

A pályamunkákat lapszámozni kell. Az ábrákat (külön a fényképeket és külön a rajzokat) sorszámmal és aláírással kell ellátni. A tájszokat, népi kifejezéseket aláhúzással ki kell emelni. A nemzetiségi nyelvű szövegeket magyar fordításban is közölni kell. A gépelési hibákat a pályamunka mindkét példányában gondosan ki kell javítani. A magnetofonnal fölvevett, összefüggő népi szövegeket (történeti mondák, betyártörténetek, babonás történetek) és dalszövegeket írásban is meg kell örökíteni. A magnószalagra vett népdalok dallamait le kell kottázni, vagy hozzáértővel le kell kottáztatni. (Az illető nevét föl kell tüntetni.) A magnószalagokra rá kell mondani vagy mondatni az elbeszélőkre, énekesekre, valamint a gyűjtés helyére és időpontjára vonatkozó adatokat. A magnótekercesek dobozán jelölni kell, hogy melyik pályamunkához tartoznak.

A pályamunkákat célszerű műanyag tasakkal megvédeni, bekötöttésük felesleges.

A pályázatot országos bíráló bizottság bírálja el.

A legjobb pályamunkák, a diáknapok hagyományainak megfelelően, *arany, ezüst* vagy *bronz* fokozatot és oklevelet nyernek. A kiemelkedő pályamunkák szerzői meghívást kapnak az 1977. évi, XI. Országos Ifjúsági Honismereti Táborba. Az arany fokozatot nyert IV-es pályázók részt vesznek területük országos diáknapiján.

A pályázat eredményét az Országos Diáknapokon hirdetik ki. Az okleveleket a nyertesek az iskolai évszázó ünnepeken kapják meg.

A két példányban beküldött pályamunkák automatikusan részt vesznek az 1977. évi, XXIV. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat (gyűjtőhely szerint illetékes) megyei és országos ifjúsági tagozatán is, s mindkét helyen pályadíjat (az országos döntőben díjkiegészítést) nyerhetnek. (Lásd részletesebben az 1976. évi XXIII. Országos Gyűjtőpályázat felhívását a Honismeret 1975. 5—6. számában.)

Ajánlott pályázati témák

Az alábbi 23 (az ország csaknem minden vidékén kutatható) és 3 speciális (tanyás vidéken, illetőleg hagyományos szőlőtermelő- vagy bányavidéken indokolt) pályázatétel kiemelése egyrészt azokra a gyűjtési feladatokra hívja fel a figyelmet, amelyek elvégzését a néprajz- és nyelvtudomány különösen fontosnak és időszzerűnek tartja, s amelyek egyúttal bő választéket is kínálnak a pályázók számára az érdeklődésüknek, felkészültségüknek, valamint a gyűjtőterület adottságainak megfelelő pályázati témákból is; ezekhez a témákhoz részletes feldolgozási útmutatók készültek vagy készülnek, s ezek szempontjait alkalmazva a pályázók szakszerűbb és teljesebb gyűjtést végezhetnek, s anyagukat jobban rendszerezhetik.

A pályázni óhajtok választott témájuk kidolgozásához részletes útmutatást kaphatnak a Néprajzi Múzeum Gyűjtésszervezési Csoportjától (1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.). A szabadon választott témák (pl. népi építkezés, táplálkozás, halászat vagy lakodalmi szokások) feldolgozásához is kívánatos útmutatást kérni.

Általános témák

1. *Történeti néphagyomány* (jobbágyvilág, jobbágy-felszabadtítás, kuruckor, törökudulás, tatárjárás stb.) egy helységben. — Szervezett, kollektív gyűjtéssel több helység hagyományaiból is készíthető pályamunka.

2. *Betyárhagyomány* (dalok, történetek, betyartanyák, tárgyi emlékek stb.). — Ezt a témát több helységben végzett szervezett gyűjtés alapján lehet igazán eredményesen feldolgozni.

3. *Babonás történetek* (boszorkányokról, táltosokról, garabonciásokról, lidércekről stb.). — Lehetőleg magnetofon felvétel alapján.

4. *Népi gyógyítás* egy helységben. (A betegségek népi elnevezései, tünetei, babonás és racionális gyógymódjai, gyógynövények — a nem közismerteket meghatározva — népi nevükkel, egyéb hagyományos gyógyszerek, egykori neves gyógyítók emléke.)

5. *A falusi fiúk hagyományos szabadtéri, sportszerű játéka* egy helységben. (Alkalom, színhely, szereplők, játékszabályok, eszközök stb.) — fényképekkel, rajzokkal. (Lásd még a 6. témát.)

6. *Hagyományos énekes-táncos gyermekjátékok* egy helységben. (Alkalom stb. mint a sportszerű játékoknál, a terformák, összefogódzási módok, lépések, előírt mozgások és mozdulatok stb. leírásával, a szövegek és dallamok megörökítésével, a játékok múltjának, hagyományozódásának, nemzedékek szerinti változásainak tisztázásával.) — Szervezett, kollektív gyűjtés esetén az egyes játékok környékbeli eltérő változatait is fel lehet kutatni.

7. *Egy helység belterületének és határanak földrajzi nevei*. (Két térképpel, a helyi mondák szövszerinti megörökítésével.)

8. *Hagadványnevek és becenevek* egy helységben vagy üzemben. (A névadás és névhasználat szokásai, történetei.)

9. *A szarvasmarha, a ló és a kutya hagyományos nevei*, névadási szokásai és magyarázatuk egy vagy több helységben (pl. Hóka, Csákó, Bodri, Tisza stb.).

10. *A hagyományos paraszti gazdálkodás (szántás-vetés vagy aratás, vagy hordás-cséplés) ismeretanyaga és szókincse* egy helységben. — A kiadott útmutató-füzet szerint.

11. *Egy kihalt kisipar*. (pl. kékfestő, mézesbábos, takács, kádár stb.). — Munkamenet, munkaeszköz, termékek, értékesítés, életmód, kulturális hagyományok — fényképekkel, rajzokkal.

12. *Egy volt hagyományos paraszti (tanyai) gazdaság eszközkészlete*. (Leírásuk, nevük, használatuk, beszerzésük, készítésük, gondozásuk, a hozzájuk fűződő szólások, hiedelmek — rajzokkal, fényképekkel.)

13. *Egy vagy több hagyománytartó paraszt- vagy több generációs munkáscsalád házberendezése*. (Bútorzat, használati eszközök, textiliák, az egyes helyiségek használatát stb. — alaprajzzal, fényképekkel.)

14. *Egy hagyománytartó paraszt- vagy több generációs munkáscsalád konyhaberendezése és eszközkészlete* (bútorok, tűzhelyek, edények stb.). — Alaprajzzal, fényképpel, az eszközök származására és használatára vonatkozó adatokkal.

15. *A szekér és szán típusai*, használata, rész-elnevezései (a paraszti és a mesteremberi szóhasználat különbségeivel) és készítése egy helységben. — A hozzájuk fűződő hagyományokkal.

16. A temető néprajza (fejfák, síremlékek, sírfeliratok, fejfakészítés, sírgondozás, temetkezési és a temetőhöz fűződő szokások és hiedelmek) egy helységben.

17. Egy törzsökös parasztszalád (pásztorcsalád) története, életmódja és kultúrája.

18. A házivászon felhasználása és jelentősége egy helységben. (A háztartásban, a ruházzkodásban, a népszokásoknál. Leírásukkal — elnevezésük, díszítményeik stb. — használatukkal, a hozzájuk fűződő hagyományokkal stb.)

19. A serdülőkor (fiúk és lányok) élete, népi szokásai és hagyományai egy helységben. (Elnevezések, korcsoportok, életmód, munka, szórakozások, nyelvi és népköltészeti hagyományok, népszokások stb.)

20. A szarvasmarha vagy a ló paraszti tartása, nevelése, valamint a vele kapcsolatos szokás-, hiedelem- és nyelvi anyag. (Ezt a témát különösen a vidék elismerten jó állattartó helységeiben érdemes feldolgozni.)

Speciális témák

Tanyás vidéken, hagyományos szőlőtermelő- és bányavidéken lakó gyűjtőknek ajánlott témák:

21. Tanyai település és építkezés. (Alaprajzokkal, fényképekkel.)

22. Régi présházak és pincék. (A berendezés és az eszközök leírásával. Alaprajzokkal, fényképekkel.)

23. Bányászahagyományok. (A hagyományos munka emlékei, hagyományos életmód és kultúra.)

a RENDEZŐ BIZOTTSÁG

„Jobban ki kell használnunk a különböző művelődési keretekben rejlő közösségi nevelési lehetőségeket.”

(Közművelődési párthatározat)

A Bács-Kiskun megyei Tanács Művelődési Osztálya, a Hazafias Népfront Elnökségének Honismereti Bizottsága, a Hazafias Népfront Bács-Kiskun megyei Elnöksége, a Termelészövetkezetek Országos Tanácsa, a Kórusok Országos Tanácsa és a Népművelési Intézet — a Magyar Néprajzi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportja támogatásával, a népművészeti mozgalomban felhasználható jó kezdeményezések, bevált módszerek, gyűjtött és feldolgozott műsoranyag számbavétele és elterjesztése céljából, a VI. Duna menti Folklor Fesztiválhoz kapcsolódva meghirdeti

A FOLKLÓR A MAI ÉLETBEN A NÉPMŰVÉSZETI EGYÜTTESEK, MINT MŰVELŐDÉSI KÖZÖSSÉGEK

c. pályázatot.

A pályamunkák — konkrét helyi példák alapján — az alábbi témákat dolgozhatják fel:

1. Valamely népművészeti együttes (népdalkör, díszítőművészeti kör, népi együttes, táncsoport, táncház, háziipari szövetkezet stb.) felszabadulás utáni (de az előzményekre is visszatekintő) néphagyomány-gyűjtő, feldolgozó, önnevelő és közművelődési tevékenységét.

2. Egy vagy több kiváló népművész (nemcsak a népművészet mestere cím tulajdonosa) életpályáját, munkásságát, alkotásait (előadó népművészeknél repertoárját), valamely népművészeti együttesben és azon kívül végzett közművelődési tevékenységét.

3. A helyi, tájegységi népköltészet és népszokások alakulását, továbbélését egy vagy több helységben.

A pályamunkáknak a választott együttest vagy népművészt bemutató (40—50 gépelt lapnál lehetőleg nem hosszabb) történeti-módszertani részen kívül, attól elkülönítve, részletesen és szakszerűen megőrkített, bő dokumentációs mellékletet (fényképek, eredeti helyszíni néprajzi gyűjtés, feldolgozott műsoranyag, sajtókiadványok stb.) is kell tartalmazniuk. A 3. sz. téma feldolgozásánál a szakszerű néprajzi gyűjtés módszertani követelményeit kell szem előtt tartani.

A pályázaton bárki részt vehet — nyomtatásban még meg nem jelent, más pályázatra be nem nyújtott pályamunkával. Egy pályázó több témát is kidolgozhat. Több szerző által közösen kidolgozott pályamunkák is benyújthatók.

A pályázat nyílt (nem jelíges). A pályaműveket ritkán gépelve, két azonos példányban kell beküldeni.

A pályázni öhajtók 1976. szeptember 15-ig jelentsék be részvételi szándékukat és rálasztott témájukat a Bács-Kiskun megyei Művelődési Központnak (6601 Kecskemét, Pf. 79.), feltüntetve nevüket, foglalkozásukat, életkorukat és lakáscímüket — esetleg mellékelve pályamunkájuk vázlatát is.

A pályázni szándékozók megjelölt témájuk kidolgozásához részletes, sokszorosított útmutatást kapnak.

Beküldési határidők:

A pályamunkákat 1977. március 15-ig kell beküldeni a Bács-Kiskun megyei Művelődési Központ fenti címére.

A megadott határidőig benyújtott pályamunkákhoz — az előbírálatban kapott szempontok alapján — 1977. június 15-ig kiegészítést lehet beküldeni.

A pályamunkákat országos bíráló bizottság bírálja el.

Pályadíjak: I. díj: 5000 Ft. — II. díj (3 db): 3000 Ft. — III. díj (4 db): 2000 Ft.

Egyes értékes anyagot tartalmazó, de nem díjazott pályamunkák szerzői munkajuttalmat (500—500 Ft) kaphatnak.

A Bíráló Bizottság fenntartja a jogot, hogy a pályázat színvonalának megfelelően egyes díjakat ne adjon ki vagy megosszon.

A pályamunkák — a szerzői jogok épségben tartásával — a Népművelési Intézet, illetőleg az MTA Néprajzi Kutató Csoportja adattárában megőrzésre kerülnek.

A Bíráló Bizottság a legjobb pályaműveket — részben vagy egészben — kiadásra javasolja. A kiadásra alkalmas munkák a pályázat eredményének kihirdetése előtt megjelenhetnek.

Eredményhirdetés: 1977. szeptemberében.

A meghirdető szervek nevében:
a RENDEZŐSEG

A Nógrád megyei Múzeumok Igazgatósága, a KISZ Nógrád megyei Bizottsága és a Hazafias Népfront Nógrád megyei Bizottsága — csatlakozva az országos pályázathoz —

MEGYEI NÉPRAJZI, HELYTÖRTÉNETI, KISZ-TÖRTÉNETI ÉS TÁRGYI-DOKUMENTÁCIÓS GYÜJTŐPÁLYÁZATOT

hirdet.

Pályázni lehet bármely önálló, helyszíni gyűjtésen alapuló, esetleg levéltári kutatáson nyugvó, eredeti ismeret- és tényanyagot feltáró, szabadonválasztott témát feldolgozó tanulmány beküldésével.

A pályázat nyílt, azon bárki részt vehet. Egy pályázó több pályamunkát is benyújthat, illetve több pályázó, szakkör, klub, vagy KISZ-szervezet közösen is készíthet. Nem lehet szerepelni szakdolgozattal, tudományos értekezéssel, illetve nyomtatásban már megjelent vagy kiadás alatt álló munkával. A múzeum szakemberei, szakmai segítséget, illetve konzultálási lehetőséget biztosítanak a pályázók részére, amennyiben a megírásra kerülő munkájuk címét, a kutatási területet, és a felmerülő problémákat minél korábban közlik az Igazgatósággal.

A pályamunkát két (2) — lehetőleg gépelt — példányban kell beküldeni a Nógrád megyei Múzeumok Igazgatóságának (3100 Salgótarján, Bem u. 6.), az ugyanott igényelhető személyi lap kitöltött példányaival együtt.

Beküldési határidő: 1976. augusztus 31. Kivéve a III. sz. témakör szerint KISZ-történetet, vagy visszaemlékezést feldolgozó KISZ-szervezeteket, amelyeknél a **beküldési határidő:** 1977. január 31. A pályázatnak felnőtt, ifjúsági, illetve KISZ-szervezeti tagozata van. Ifjúsági tagozatba tartozik minden fiatal 20 éves korig, illetve a főiskolák és egyetemek nappali tagozatos hallgatói.

Pályadíjak:

		Felnőtt tagozat	Ifjúsági tagozat	KISZ-szervezeti tagozat
1 db	I. díj:	2000 Ft	1500 Ft	3000 Ft
1 db	II. díj:	1500 Ft	1000 Ft	2000 Ft
1 db	III. díj:	1000 Ft	500 Ft	1000 Ft

A KISZ-szervezetek az elnyert pályadíjakat a KISZ Nógrád megyei Bizottságának határozata értelmében házikönyvtár kialakítására vagy fejlesztésére használhatják fel.

A díjak átadására vonatkozóan a bíráló bizottság dönt, mely indokolt esetben kiemelt nagydíjat is kiadhat. A fentiekén kívül több pénz-, tárgy- vagy könyvjutalmat is kiadnak. A színvonalas pályamunkák megjelentetésére is lehetőség nyílik. Az I/15. sz. téma (Hímzés-technikák, hímzésminták) kiemelkedő munkái a szécsényi Háziipari Szövetkezet külön díjában részesülnek. A IV. témakörrel (tárgyi-dokumentációs gyűjtőpályázat) kapcsolatosan beküldött anyagok külön elbírálás alá tartoznak. Minden történeti szempontból jelentős tárgy vagy dokumentum elismerésben, illetve 1000 Ft-ig terjedő pénzdíjban részesül. Jutalmat kap az a pályázó is, aki ilyen anyagot felderít és hollétéről pontos adatokat közöl a Igazgatósággal.

Az országos pályázat (XXIV. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat) általános irányelvei (ld. Honismeret, 1975. 5—6. sz. 125—126. old.) megegyeznek a megyei pályázat előbbieken részletezett szempontjaival.

A pályázattal kapcsolatos minden egyéb felvilágosítást az Igazgatóság nyújt.

Nógrád megyei Múzeumok
Igazgatósága

KISZ Nógrád megyei
Bizottsága

HNF Nógrád megyei
Bizottsága

Ajánlott pályatétel a megyei pályázatra

I. Néprajz

1. A község kül- és belterületének földrajzi nevei. — 2. A község történeti hagyományai. (Történetek, dalok, szólások, mondák a falu nevének eredetéről, a lakosság betelepüléséről, tatárjárásról, törökvilágról, kurucokról, jobbágyvilágról, parasztlázadásról, 48-as szabadságharcról, történelmünk nagy alakjairól, pl. Mátyás király, Rákóczi, Kossuth stb.). — 3. Hiedelmek, hiedelemmondák. (Természeti jelenségeket magyarázó, természetfeletti lényekre, emberfeletti erejű személyekre vonatkozó hagyományos elképzelések, hozzájuk fűződő babonák, történetek stb.). — 4. Mezőgazdasági szokások és hiedelmek. — 5. Hagyományos szántóföldi földművelés. — 6. Erdői munkák, erdőlés. — 7. Présházak, pincék, a paraszti szőlőművelés emlékei. — 8. Településtörténeti hagyományok, népi építészet. — 9. Hagyományos házberendezés, bútortart — paraszti lakáskultúra. — 10. Táplálkozás, konyha, kamra. — 11. Az uradalmi cselédek élete, munkája, hagyományai. (A cselédek társadalmi helyzete, munka- és lakáskörülmények, táplálkozás, viselet, szokások, szórakozási formák, népköltészet stb.). — 12. a. a születés, a keresztelés, a csecsemőkor hagyományai; b. a lakodalmi szokások; c. a temetés, halál a néphagyományban. — 13. Hagyományos gyermekjátékok. (Különböző korú gyermekek játékszerai, társasjátékok, énekes-, táncos- és sportjátékok; a játék színhelye, a játszó csoportok szerveződése, összetétele stb.). — 14. A népi gyógyítás emlékei. — 15. Hagyományos hímzés-technikák, hímzésminták. (A minták eredete, hímzőasszonyok. Minden mintánál pontosan tüntessük fel, milyen viseleti vagy használati tárgyat díszítettek vele, mikor és ki készítette, mennyire volt gyakori a minta a faluban stb.). — 16. A paraszti viselet változása a II. világháború után. (A férfi, női és gyermekviselet részletes bemutatása mellett elsősorban a hagyományos öltözködés elhagyásának, a kivetkezésnek a folyamata, mozzgatórúgói stb.) — 17. Palóc nyelvjárási sajátosságok.

Megjegyzés: Javasoljuk, hogy a felsorolt témákat egy-egy községre vonatkoztatva vizsgálja a gyűjtő, a kérdések intenzív feltárására törekedve. Az 1. 7. 9—10. számú témákhoz gyűjtési útmutató, a 3—4—5—6, 8, 12 14, 17. számúakhoz gyűjtési kérdőíveket bocsátunk igény szerint a pályázók rendelkezésére.

II. Helytörténet

1. Emlékezés Rákóczira. (Beküldendő minden olyan tanulmány, dolgozat, összeállítás, amely II. Rákóczi Ferenc személyével, vagy a Rákóczi szabadságharc korszakával kapcsolatos.) — 2. A munkásmozgalom megyei kiemelkedő eseményei: sztrájkok, tü-

tevések, éhségmenet stb. — 3. Munkás olvasóegyletek a munkásmozgalom szolgálatában. — 4. Munkás testedzés, sportegyletek. — 5. Munkás zenekarok, dalárdák. — 6. Munkás majálisok, junálisok; kirándulások szerepe a munkásmozgalomban. — 7. Nőgrádi ellenállók kapcsolata a szlovák kommunista párttal. — 8. Levente-egyesületek tevékenysége (politikai, ideológiai, kulturális). — 9. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt szervezetei és tevékenységük a megyében (1925—1927). — 10. A felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom. — 11. Nőmozgalom a felszabadulás után. — 12. Az 1945-ös választás. — 13. A sztahanovista mozgalom kibontakozása és jellemzője — 14. Szocialista brigádok névadói szellemében (Nőgrádi Sándor, Kakuk József, Furák Teréz, stb.) — 15. Egy bányatársulati elemi iskola történetének feldolgozása a kezdettől 1944-ig — 16. Művelődési közösségek, (ön)tevékeny csoportok, szakkörök, honismereti körök, klubok, stb.) története, kulturális és nevelőmunkájuk fejlődése 1945—1975-ig terjedő időszakon belül, (egy nagyobb településen). — 17. Az életmódváltás bemutatása, elemzése egy családon belül. — 18. Pályázni lehet falukrónika beküldésével is.

III. KISZ-történet

1. Egy üzemi, alkalmazotti, tanintézeti, vagy községi KISZ-szervezet története, megalakulásától napjainkig. — 2. A KISZ egykori és jelenlegi tagjainak, vezetőinek visszaemlékezései az alapításra, illetve az azóta eltelt időszak szervezeti, vezetési, mozgalmi eseményeire.

IV. Tárgyi—dokumentációs gyűjtőpályázat

1. Nőgrád megyében megjelent napilapok, hetilapok, rendszeres vagy időszakos sajtótermékek 1954-ig bezárólag. — 2. Helytörténeti érdekességű képes levelezőlapok 1944-ig. — 3. Helytörténeti, illetve munkásmozgalom-történeti jelentőségű dokumentumok 1957-ig bezárólag.

— céhíratok, okiratok, levelezés, birtoklevelek, gazdasági feljegyzések, kéziratos kották, kéziratos önéletrajzok és visszaemlékezések stb.;

— plakátok, röplapok, jelvények, igazolványok, tagsági könyvek, kitüntetések, oklevelek, munkakönyvek, meghívók, ragcédulák, szavazólapok, reklámcedulák, kötvények, részvények, különféle bélyegek, történeti értékű könyvek és más sajtótermékek stb.;

— az ábrázolásuk témája következtében történeti értékű rajzok, vázlatok, festmények, fényképek, fényképalbumok, fotó vagy nyomdai úton sokszorosított képek, mozgófilm felvételek stb.;

— kézzel rajzolt, vagy nyomdai úton előállított térképek stb.;

— a történeti értékű fonográf-, hanglemez- és magnófelvételek stb.;

— gazdasági és szociális helyzetre utaló, korabeli életmódot bemutató, történeti értékű tárgyak és dokumentumok, pl. fizetőeszközök, használati eszközök, ruházat, bútorzat stb.;

-- általában a munkások élet- és munkakörülményeire, politikai és bérharcára, legális és illegális szervezkedésre, megmozdulásaira, az uralkodó osztály elnyomó intézkedéseire, a felszabadulásra és a szovjet hadsereg, a koalíciós időszak párt-harcaira, a gazdasági átalakulásra, a szocialista építőmunkára, a politikai, és mozgalmi életre vonatkozó fényképes, tárgyi és írásos dokumentumok.

4. A munkáskultúra és a munkásművelődés tárgyi és írásos anyagai (könyvek, újságok, fényképek, plakátok, jelvények, igazolványok, oklevelek, saját készítésű használati tárgyak, gyermekjátékok stb. — általában a sport, az olvasás, valamint a műkedvelő, művészi és szabadidős tevékenységgel kapcsolatos területekről). a) 1944-ig, b) 1945-től napjainkig. — 5. Mindenfajta, az iskolai oktató-nevelő munkával összefüggő tárgyi és írásos anyag (tantermi felszerelések: padok, asztalok, szemléltető eszközök, tankönyvek, füzetek, íróeszközök, tablók; valamint tanítói-tanári kinevezések, oklevelek, kérvények, igazolványok, hivatalos, magán- és közokiratok, bizonyítványok, kitüntetések, jelvények, egyenruhák, iskolai vagy egyéb — pl. önképzőköri — újságok, rendszeres vagy időszakos kiadványok — pl. évkönyvek — az iskolák államosításának dokumentumai, fizetési cédulák, fényképek stb.: általában a tanulók és pedagógusok iskolai és iskolán kívüli élet- és munkakörülményeit bemutató tárgyi és írásos anyag) a) 1944-ig, b) 1945-től napjainkig. — 6. A szocialista brigádok életét, munkáját, eredményeit, társadalmi és kulturális tevékenységét bemutató fényképes, tárgyi és írásos dokumentumok a megalakulástól napjainkig. — 7. A felszabadulás utáni ifjúsági szervezetek munkáját bemutató tárgyak és dokumentumok napjainkig. (akcióprogramok,

munkatervek, értékelések, jelvények, kítüntetések, oklevelek, emléklapok, plakettek, emléktárgyak, levelek, fényképek, újságok, rendszeres és időszakos kiadványok, meghívók, rendezvény-programok stb.; általában az ifjúsági szervezeteknek és tagjaiknak mozgalmi munkájával, közösségi életével, politikai-, kulturális- és sporttevékenységével, megyei vonatkozású országos és nemzetközi eseményekkel, rendezvényekkel kapcsolatos tárgyak és dokumentumok).

Megjegyzés: A fenti témakörben jelzett gyűjtés anyagát eredetiben kérjük. Az elbírálásnál a tárgy, illetve dokumentum korát, mennyiségét, Allagának állapotát, történeti értékét, valamint a pályázati felhíváshoz mellékelt gyűjtőív kérdéseire adott választ vesszük figyelembe.

A pályázaton való részvételhez szükséges Személyi lapot, valamint a Tárgyi-dokumentációs gyűjtőpályázathoz kapcsolódó kérdőívet a Nógrád megyei Múzeumok Igazgatóságánál (3100 Salgótarján, Bem u. 60.) lehet igényelni.

MUNKATÁRSÁK

Balogh Lajos, az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos munkatársa, Bp. — Barcza Géza dr., az OMF osztályvezetője, Bp. — Berek István, az Oktatási Minisztérium csoportvezetője, Bp. — Barsi Ernő dr., főiskolai tanár, Győr — Bántai József, a HNF Baranya megyei Bizottságának munkatársa, Pécs — Bellovai Barnabás, tanár, Dömös — Benke László ny. iskolaigazgató, Révfülöp — Berza László dr., a fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének vezetője, Bp. — Birkás János, adjunktus, Bp. — Cs. Schwalm Edit, múzeológus, Eger — Czákó Ferenc, a Gózon István Művelődési Központ honismereti szakkörének vezetője, Kiskunhalas — Czákó Gyula, az Ozdi Kohászati Üzemek osztályvezetője, Ózd — Fodor István, könyvtáros, Jászjákóhalma — Garamvölgyi József, kulturális miniszterhelyettes, Bp. — Gerefy Ede dr., a Budapesti Történeti Múzeum tudományos főmunkatársa, Bp. — Grünwalszky Károly dr., lelkész, Bp. — Gyarmathy Zsigmond dr., levéltárigazgató, Nyíregyháza — Hajdú Péter dr., az MTA Nyelvtudományi Intézetének igazgatója, Bp. — Hársházi István, kisipari nyugdíjas, Nikla — Jászberényi Ferenéné, könyvtáros, Győr — Juhász Antal dr., múzeumigazgató-helyettes, Szeged — Kanyar József dr., levéltárigazgató, Kaposvár — Király Lajos dr., tanítóképző intézeti docens, Kaposvár — Kiss Béla, tanár, Mohács — Kiss Károly, a Szakszervezetek Országos Tanácsának alelnöke, Bp. — Labádi Sándor, a városi pártbizottság első titkára, Szentes — Laky Rezső, ny. népművelési felügyelő, Celldömök — Liptai Ervin dr., a Hadtörténeti Intézet és Múzeuma igazgatója, Bp. — Major Imre, a Bács-Kiskun megyei Tanács elnökhelyettese, Kecskemét — Matolcsi Lajos, tanácselnök, Püspökladány — Márai Gyula dr., gimnáziumi tanár, Miskolc — Mándics Mihály, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének főtitkára, Bp. — Molnár Pálné, nyugdíjas, Békéscsaba — Nagy Sándorné, a Baranya megyei Szakszervezetek Megyei Tanácsa oktatási igazgatóságának vezetője, Pécs — Oltvai Ferenc, ny. levéltárigazgató, Szeged — Ortutay Gyula dr., akadémikus, az MTA Néprajzi Kutatócsoportjának igazgatója, Bp. — Pelle Béláné dr., tanár, Eger — Rácz István, Járási Hivatal elnökhelyettese, Pápa — Reuter Camillo, természetvédelmi főfelügyelő, Pécs — Rétvári Sándor, tanár, Józsa — Ságvári Ágnes dr., Budapest Főváros Levéltárának igazgatója, Bp. — Smula Kálmáné, a Járási Hivatal főelőadója, Kunszentmárton — Szabó Ferenc dr., levéltárigazgató, Gyula — Szabó Lajos dr., ref. lelkész, Taktaszada — Dr. Szentistványi Gyuláné, a HNF Országos Tanácsának titkára, Bp. — Székely György dr., akadémiai levelező tag, egyetemi tanár, Bp. — Szűcs Istvánné, a Magyar Úttörők Szövetségének főtitkára, Bp. — Tóth Ferenc, főiskolai osztályvezető, Debrecen — Tóth Jánosné, tanár, Szentes — Tóth Károly, a Kiskunsági Nemzeti Bank igazgatója, Kecskemét — Tóth László, megyei művelődési központ főelőadója, Nyíregyháza — Turi Róbert, gimnáziumi tanár, Kisbér — Vargha Károly dr., ny. főiskolai tanár, Pécs — Veszprémi György, a Stádel Károly szocialista brigád vezetője, Győr — Vértés Róbert, az MSZMP Párttörténeti Intézetnek osztályvezetője, Bp. — Vitányi Iván dr., a Népművelési Intézet igazgatója, Bp. — Wöller István, üzemvezető, Veszprém.

Kalotaszegi írásos minta 27., 31., 36., 70., 91., 109., 114. oldal Csiki pásztorfaragás 42., 57. oldal.

TARTALOM

II. ORSZÁGOS HONISMERETI KONFERENCIA

A Hazafias Népfrent Országos Elnöksége Honismereti Bizottságának beszámolója a honismereti mozgalom helyzetéről és feladatairól 3

Dr. Székely György elnöki megnyitója 17

Dr. Szentistványi Gyuláné bevezető előadása 22

Részletek a II. Országos Honismereti Konferencia első napján elhangzott felszólalásokból.

Matolcsi Lajos: Szervezett, bővülő honismereti munka Püspökladányban 28

Jászberényi Ferencné: A könyvtári helyismereti gyűjtemények a honismereti kutatómunka műhelyei, módszertani segítői 29

Dr. Hajdú Péter: Az Akadémia tisztán és világosan látja a honismereti mozgalom jeletőségét 30

Szűcs Istvánné: A honismereti mozgalom a cselekvő hazafiság nagyszerű útját járhatja a gyermekekkel 32

Dr. Grünvatszky Károly: Az eddigi formákat kell tartalommal megtölteni 34

Garamvölgyi József: A honismereti mozgalom szervesen épült közmívelődésünk egészébe 37

Kiss Károly: A szakszervezetek támogatják a munkahelyeken folyó honismereti tevékenységet 39

Dr. Szabó Ferenc: Némzozgalmi krónikairás, nemzetiségi kiadványok Békés megyében 41

Czakó Gyula: A gyártörténeti múzeum munkáját, üzemi évkönyv írását segítik az ózdi szocialista brigádok 43

Dr. Gerelyes Ede: Hat helytörténeti gyűjtemény a fővárosban 43

Nagy Sándorné: A honismeret jó segítő eszköze a szakszervezeti oktatási központnak 45

Dr. Tóth Károly: Természeti értékeink védelme. Ifjúsági országjárás 47

Dr. Vitányi Iván: Az integrációt, az erők összehozását és összehangolását kell fejleszteni 48

Mándics Mihály: A nemzetiségek körében fellendülőben van a honismereti mozgalom 49

Dr. Pelle Béláné: A tanácsok az elmúlt években mind nagyobb erkölcsi és anyagi támogatást adtak 52

Dr. Kanyar József: A Magyar Történelmi Társulatnak és a honismereti mozgalomnak számtalan érintkezési pontja van 54

Részletek a II. Országos Honismereti Konferencia második napján elhangzott felszólalásokból.

Dr. Ortutay Gyula: Most már valóságos eredményekről számolhatunk be 56

Dr. Liptai Ervin: A Magyar Néphadsereg oktató-nevelő munkája számos területen találkozik a honismereti mozgalommal 56

Dr. Ságvári Ágnes: A Fővárosi Tanács és a kerületi tanácsok végrehajtó bizottságai elismerésüket fejezték ki a honismereti-helytörténeti munkáért 58

Dr. Király Lajos: A honismereti szakkörök folyamatos kutatómunkát vezetnek 60

Barek István: Az ifjúsági mozgalom egyre szorosabban kapcsolódik a honismereti tevékenységhez 62

Labádi Sándor: Egyre többen kutatják a volt és a jelenlegi közösségek szokásait, életkörülményeit 64

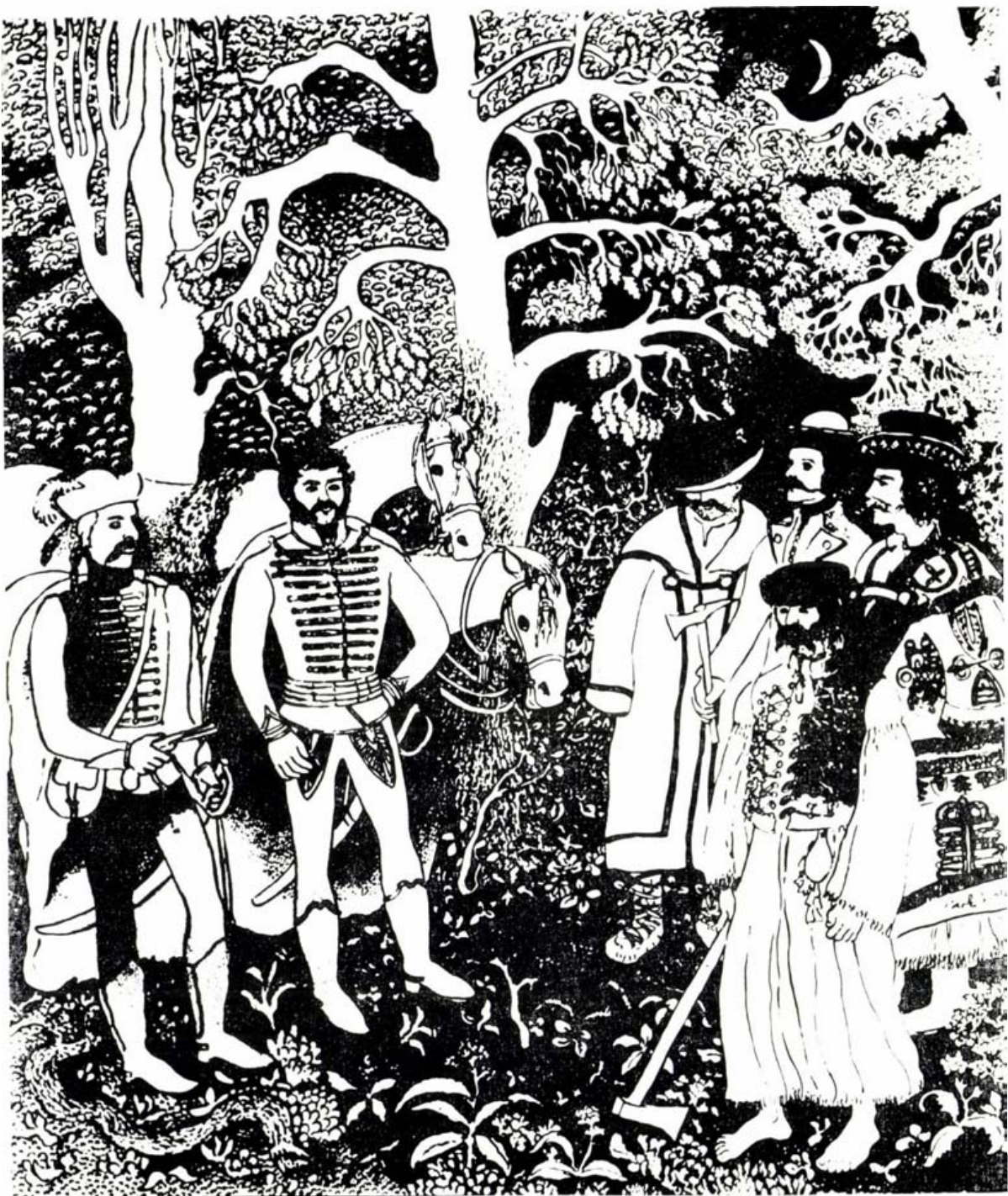
Dr. Vargha Károly: Baranyában az óvodások is kapnak a honismeret értékeiből. Egész megyére kiterjedő krónikairás 65

Dr. Juhász Antal: Fényképes hirdatók, amatőr filmek a város és a falu életéről 67

Smuta Kálmánné: A Hazafias Népfrent állásfoglalása alapján megtervezett munka eredményei a kunszentmártoni járásban 69

<i>Birkás János</i> : Fejér megyében a Hazafias Népfrent elnökei, titkárai irányították a földrajzinév-gyűjtést	71
<i>Tóth László</i> : A honismeret a megyei közművelődési feladattervben	72
<i>Veszprémi György</i> : A Stádel Károly szocialista brigád üzemtörténeti gyűjtőmunkája	73
<i>Kiss Béla</i> : Szakmunkásképző intézeti tanulók negyedik díja az országos pályázaton	75
<i>Cs. Schwalm Edit</i> : Az egri Vármúzeum honismereti kapcsolatai üzemekkel, iskolákkal, honvédséggel	75
<i>Dr. Barcza Géza</i> : A magyar műemlékvédelemnek mélyek a gyökerei	76
<i>Dr. Márai Gyula</i> : Iskolai szakkörök, TIT, könyvtár a honismereti nevelő munkában	77
<i>Major Imre</i> : A tanácsi közművelődési bizottságok feladatai	78
<i>Dr. Ortutay Gyula</i> elnöki zárszava	79
<i>Jubileumi kitüntetések</i>	85
A II. Országos Honismereti Konferencia vitájához írásban benyújtott hozzászólásokból.	
<i>Vértes Róbert</i> : Fokozott jelentősége van a népi demokratikus fejlődés és a szocialista építés három évtizedes időszakának	86
<i>Rácz István</i> : A Hazafias Népfrent által elhintett mag Pápán és a járásban termékeny talajra talált	87
<i>Dr. Gyarmathy Zsigmond</i> : Társadalmi igényből született a Szabolcs-Szatmár megyei honismereti mozgalom	89
<i>Wöller István</i> : Üzemtörténeti klubja Veszprémben	92
<i>Bellovai Barnabás</i> : A községben élt emberekre irányuló kutatás	93
<i>Dr. Oltvai Ferenc</i> : Ipari tanulók honismereti szakköre Szegeden	94
<i>Laky Rezső</i> : Irányított krónikairás a celldömölki járásban	95
<i>Tóth Jánosné</i> : Gyermekek kapcsolata a munkáskollektívákkal	96
<i>Dr. Barsi Ernő</i> : A gyűjtött értékek visszajuttatása a néphez	98
<i>Molnár Pálné</i> : Békés megyében közüggé vált a honismereti mozgalom	99
<i>Benke László</i> : Amit nem gyűjtenek össze, az elvész	100
<i>Reuter Camillo</i> : A természetvédelem és a honismeret egymástól elválaszthatatlan fogalmak	101
<i>Rétvári Sándor</i> : Úttörő honismereti szakkörök. A játék és a dal nem maradhat el	103
<i>Czakó Ferenc</i> : Egy városi honismereti klub példás munkája	104
<i>Túri Róbert</i> : Szakköri szemlek, összehangolt munka Komárom megyében	105
<i>Dr. Berza László</i> : A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtőménye segíti a kutatást	106
<i>Tóth Ferenc</i> : Adjuk közre az emlékhelyek, természeti értékek, műemlékek jegyzékét	106
<i>Bánfai József</i> : A Hazafias Népfrent együttműködési szerződése Baranyában	108
NÉVMUTATÓ	110
ÉVFORDULÓINK	
Berzsenyi találkozása a betyárokkal (<i>Hársházi István</i>)	111
II. Rákóczi Ferenc alakja a Hármaskis-Tükörben (<i>Dr. Szabó Lajos</i>)	113
KRÓNIKA	
A II. Budapesti Helytörténeti Konferencia (<i>Dr. Gerelyes Ede</i>)	115
A II. Budapesti Helytörténeti Konferencia állásfoglalása	116
A járszákóhalmi honismereti szakkör munkájáról (<i>Fodor István</i>)	118
Márton Gyulától búcsúunk (<i>Balogh Lajos</i>)	119
PÁLYAZAT! PÁLYAZAT! PÁLYAZAT!	
Az Országos Diáknapok Néprajzi és Nyelvjárás! Gyűjtőpályázata	120
A folklór a mai életben, a népművészeti egyesületek, mint művelődési közösségek	122
Nógrád megyei néprajzi, helytörténeti, KISZ-történeti és tárgyi-dokumentációs gyűjtőpályázat	123

Berzsenyi Dániel találkozása a betyárokkal. (Berki Viola rajza)

